

Z RETROSPEKTIVE – KAKO SMO OSMISLILI I STVORILI SUVREMENU ANTROPOLOGIJU U HRVATSKOJ

Pavao Rudan

“Znanost i povjerenje”

“*Osvijestiti, spoznati, razumjeti ono što nas okružuje i ono što jesmo jest jedan od pokretača života čovjeka. Kroz znanost stvarano znanje tijekom stoljeća nesporno je bilo izvorom napretka. Ono je poluga kulture, razvoja, stvaralačkih suradnja čija je primjena ponekad neočekivana. Znanstvena spoznaja, njezin uzlet ponikao u istraživanju te tehnologije koje ju prate pripadaju baštini čovječanstva te neodgodivo moraju doprijeti do svakoga i dozvoliti da se navikne na nju.*

Ususret velikim izazovima ovog ranog 21. stoljeća – neviđenim porastom svjetskog stanovništva, smanjenjem prirodnih resursa, neravnomjernim razvojem, promjenama u ravnoteži našeg planeta – od ključne je važnosti da se naša društva oslone na dobro promišljen pristup znanstvene misli u odgovornom pristupanju pitanjima današnjice i smirenom suočavanju s izazovima sutrašnjice.

Znanost – univerzalno podijeljena, ovladana u svojoj primjeni te učvršćena na dobrobit, a ne nauštrb populacija – sposobna je ujedno odgovoriti na te velike izazove.” (Déclaration commune sur la science 2016).

Možemo li primjerenijim riječima *Zajedničke deklaracije o znanju* započeti ovu knjigu, knjigu posvećenu **25. obljetnici osnivanja prvog znanstvenog instituta za antropologiju u Hrvatskoj**, Instituta koji je pod imenom **Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu osnovan 10. veljače 1992. godine** kao **prvi znanstveni institut osnovan u međunarodno priznatoj Republici Hrvatskoj**.

Ova je knjiga potrebna kako bi se mladim antropolozima i drugim kolegama u Hrvatskoj i svijetu, generacijama znanstvenika, stručnjacima različitih predmetnosti što ih pojmom antropologija obuhvaćamo, nastavnika, a po-

najviše studentima, prikazao i ostao zabilježen sav entuzijazam i napor uloženi u utemeljenje i razvoj nove znanstvene discipline u Republici Hrvatskoj – antropologije – kako bi se upoznali s brojnim djelatnostima koje su prethodile u osmišljavanju i konačno u stvaranju te institucionalnom organiziranju, u ovim okruženjima i u ovome dijelu svijeta, jedne toliko prijeko potrebne znanstvene discipline jer, kao što pjesnik reče “...vrijeme izjeda sve kao jetka tinktura...” (Krlježa 1988).

Osmišljavanje nove znanstvene discipline u Hrvatskoj i okupljanje znanstvenika različitih profila užih stručnih predmetnosti rezultiralo je u drugoj polovici 20. stoljeća i razvojem novoga znanstvenog područja, ponajprije u okviru biomedicine, te formiranjem prve antropološke institucije u nas, što je jasno vidljivo u nizu postignutih uistinu iznimnih rezultata usprkos činjenici da je u to vrijeme u Hrvatskoj ideja o antropologiji kao društvenoj i humanističkoj znanosti nailazila na otpor. Odlučili smo da se s razvojem antropologije započne u okviru prirodnih i medicinskih znanosti (na temelju europske tradicije klasične podjele na “fizičku”, “biološku”, odnosno “prirodnoznanstvenu” i “biomedicinsku” te “socijalnu antropologiju” i “znanost o kulturi” što je neki zovu i “kulturnom”). Međutim, pioniri antropologije u Hrvatskoj od početka su bili svjesni širine antropološke znanosti te su već tada isticali svoje uvjerenje kako je antropologija jedinstvena znanstvena disciplina koja proučava biološku i kulturnu raznolikost čovjeka holističkim analitičkim pristupom.

Slijed događanja možemo pratiti još od **1967. godine** kada je P. Rudan u sklopu **Zavoda za**

anatomiju, kasnije nazvanog **Zavod za anatomiju “Drago Perović” Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu osnovao Laboratorij za antropologiju**. Na simpoziju održanom **godine 1972.** na Sveučilištu u Zagrebu, koji je bio posvećen sveučilišnom znanstvenom radu i obrazovanju Pavao Rudan predavanjem **“O nekim problemima suvremene biološke antropologije”** izazvao interesantne (čak i odbijajuće) komentare dijela znanstvene javnosti s obzirom na naziv *antropologija* i konotacije povezane uz Drugi svjetski rat. Stoga je jasno iskazao predmetnost suvremene antropologije kao prirodne znanosti. Nakon zanimljive rasprave prisutnih znanstvenika i sveučilišnih nastavnika u auli Sveučilišta P. Rudan, uz golemu podršku prisutnih, predaje u tisak u časopis *Liječnički vjesnik* tekst koji redakcija objavljuje kao **Uvodnik** (Rudan 1973). Tekst koji *in extenso* prikazujemo postaje strateški dokument u osnivanju suvremene antropologije u nas.

“Biološka antropologija (fizička antropologija, humana biologija) je znanost što predmetom svog istraživanja uzima ljudske skupine i čovjekovo porijeklo. Međutim, nijedna ljudska grupa ne smije biti proučavana tako da se negiraju njeni vlastiti običaji, njene vlastite institucije, pa je i poželjno da je ne proučavaju oni što pripadaju drugačijim i posve različitim socijalnim organizacijama. Svaka ljudska skupina mora biti, kako je s pravom istakao Ashley Montagu (1972), shvaćena upravo od njene vlastite povijesti i osobnog iskustva, a ne od promatrača.

Uočivši već odavno kakvo je značenje biološke antropologije i predmeta njena proučavanja, shvaćajući kako je upravo ta, inter- i multidisciplinarna znanost neophodna suvremenom društvu, na brojnim sveučilištima svijeta razgranali su svoju znanstveno-istraživačku i nastavnu djelatnost znanstvenici u laboratorijima, zavodima i antropološkim institutima. Gotovo u čitavu svijetu – od SAD-a, Kanade, Meksika, u zemljama afričkog kontinenta, zatim Velike Britanije, Francuske, preko Poljske, SSSR-a, Čehoslovačke i Mađarske, do Kine i Japana, problemima antropoloških proučavanja posvećeni su radovi brojnih istraživača. Te nam činjenice s pravom ukazuju kako je suvremeni čovjek u mnogome shvatio kakva je i kolika vrijednost i u čemu je značenje biološke antropologije kao znanosti. Da li smo i mi shvatili kako nam se upravo biološka antropologija javlja i nudi kao

znanost što će omogućiti da barem donekle proučimo i našeg čovjeka, njegovu ličnost i ličnu povijest, da ga sagledamo kao dio prirode, kao biće koje ni u kom slučaju ne smijemo izdvojiti iz ove njegove okoline? Inter- i multidisciplinarnost ove znanosti omogućava nam da ga sagledamo s različitih strana, što je jedino i moguće ukoliko razmatramo živa bića i mnogobrojne probleme vezane uz njih.

Gdje i kada se javljaju početci antropoloških izučavanja u nas teško je reći. U svakom pogledu potrebno je ukazati na riječi Škerlja (1960) “... da je antropologija danas zastupljena kod naučnika skoro svih narodnosti i da je samo malo država koje antropologiji još nisu dale pristojno mjesto na univerzitetima, muzejima ili posebnim naučnim institutima. Žaloso je da u Jugoslaviji još uvijek ne možemo govoriti o sveopštem priznanju antropologije, jer je jedini univerzitetski institut i katedra ove struke još uvijek samo u Ljubljani. S tim nije rečeno, da se antropološki ne radi po drugim zavodima, osobito u okviru higijenskih zavoda.” Saznanja prikazana od malobrojnih istraživača, razbacanih nažalost po različitim laboratorijima, zavodima, klinikama i školama su nedovoljna, jer znanstvenoistraživački rad na području biološke antropologije nije jedino istraživački rad posvećen uskoj problematici. Upravo nam se biološka antropologija nudi kao znanost što je svojom problematikom ne samo usko povezana i uz naše narode, već nas putem njih povezuje i sa svim ljudima ovog svijeta. Proučavajući čovjeka, njegovu porodicu, njihovo mjesto u suvremenom društvu, njihov odnos prema okolini, njihov odnos prema drugim populacijama, dolazimo upravo preko tog čovjeka i do svih naroda Zemlje, obuhvativši tako antropološkim izučavanjima čitavo čovječanstvo. I nije li upravo biološka antropologija ona, toliko očekivana i neophodna spojnica među svim ljudima? Stoga je i u našim vlastitim okvirima moramo razgranati.

Nije tome davno da nas je Lefebvre (1970) opet podsjetio da se jedna znanstvena disciplina definira svojom predmetnošću, a upravo biološka antropologija uzima najvrjedniji objekt proučavanja – raznolikosti i mnogobrojne varijacije ljudskog roda. Pružajući mogućnost čovjeku da istraži samoga sebe, biološka mu antropologija omogućava da shvati, i barem da se donekle saživi, s nepreglednim raznolikostima ljudske vrste. Pred antropologa što iz jedne posve drugačije civilizacije dolazi među ljude pogođene glađu, siromaštvom i teškim tradicionalizmom, postavlja se nepregledni zid nerazumijevanja. I upravo on treba iznaći mogućnost i razumjeti kako između naslijeđenog i stečenog stoji put preobražaja i životnih mogućnosti jedne generacije.

Uvodnik

Lij. vjes., 95:59, 1973.

O NEKIM PROBLEMIMA SUVREMENE BIOLOŠKE ANTROPOLOGIJE

PAVAO RUDAN

Iz Zavoda za anatomiju »Drago Perović« Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak U članku su prikazani neki problemi koji su predmet proučavanja suvremene biološke antropologije. Autor ukazuje na to da se ta multi- i interdisciplinarna znanost sastoji od nekoliko užih stručnih područja i to: paleontologije čovjeka (paleoantropologije), biometrije

čovjeka, populacijske (humane) genetike, ekologije čovjeka i etologije čovjeka. Ukazano je na neophodnost znanstveno-istraživačkog rada na područjima biološke antropologije koja su značajna i u medicinskim istraživanjima.

Biološka antropologija (fizička antropologija, humana biologija) je znanost što predmetom svog istraživanja uzima ljudske skupine i čovjekovo porijeklo. Međutim, nijedna ljudska grupa ne smije biti proučavana tako da se negiraju njeni vlastiti običaji, njene vlastite institucije, pa je i poželjno da je ne proučavaju oni što pripadaju drugačijim i posve različitim socijalnim organizacijama. Svaka ljudska skupina mora biti, kako je s pravom istakao *Ashley Montagu*,¹ shvaćena upravo od njene vlastite povijesti i osobnog iskustva, a ne od promatrača.

Uočivši već odavno kakvo je značenje biološke antropologije i predmeta njena proučavanja, shvaćajući kako je upravo ta, inter- i multidisciplinarna znanost neophodna suvremenom društvu, na brojnim sveučilištima svijeta razgranali su svoju znanstveno-istraživačku i nastavnu djelatnost znanstvenici u laboratorijima, zavodima i antropološkim institutima. Gotovo u čitavu svijetu — od SAD, Kanade, Meksika, u zemljama Afričkog kontinenta, zatim Velike Britanije, Francuske, preko Poljske, SSSR-a, Čehoslovačke i Mađarske, do Kine i Japana, problemima antropoloških proučavanja posvećeni su radovi brojnih istraživača. Te nam činjenice s pravom ukazuju kako je suvremeni čovjek u mnogome shvatio kakva je i kolika vrijednost i u čemu je značenje biološke antropologije kao znanosti. Da li smo i mi shvatili kako nam se upravo biološka antropologija javlja i nudi kao znanost što će omogućiti da barem donekle proučimo i našeg čovjeka, njegovu ličnost i ličnu povijest, da ga sagledamo kao dio prirode, kao biće koje ni u kom slučaju ne smijemo izdvojiti iz ove njegove okoline? Inter i multidisciplinarnost ove znanosti omogućava nam da ga sagledamo s različitih strana, što je jedino i

moguće ukoliko razmatramo živa bića i mnogobrojne probleme vezane uz njih.

Gdje i kada se javljaju početci antropoloških izučavanja u nas teško je reći. U svakom pogledu potrebno je ukazati na riječi *Skerlja*² »...da je antropologija danas zastupljena kod naučnika skoro svih narodnosti i da je samo malo država koje antropologiji još nisu dale pristojno mjesto na univerzitetima, muzejima ili posebnim naučnim institutima. Žalosno je da u Jugoslaviji još uvijek ne možemo govoriti o sveopštem priznanju antropologije, jer je jedini univerzitetski institut i katedra ove struke još uvijek samo u Ljubljani. S tim nije rečeno, da se antropološki ne radi po drugim zavodima, osobito u okviru higijenskih zavoda.« Saznanja prikazana od malobrojnih istraživača, razbacanih nažalost po različitim laboratorijima, zavodima, klinikama i školama su nedovoljna, jer znanstveno-istraživački rad na području biološke antropologije nije jedino istraživački rad posvećen uskoj problematici. Upravo nam se biološka antropologija nudi kao znanost što je svojom problematikom ne samo usko povezana i uz na-

Primljeno 12. listopada 1972.

P. R.
1970

59

Slika 1

Rudan, Pavao. O nekim problemima
suvremene biološke antropologije.
Liječnički vjesnik, 1973, 95: 59-61.

Vrlo je moderno, kaže Vallois (1960) govoriti u određenim društvenim sredinama o tzv. “modernoj”, “novoj antropologiji”, tj. o antropologiji što nastaje i nasljeđuje onu “staru”, oformljenu od niza pionira XIX stoljeća. Uskoro će se navršiti sto godina (1876) otkako su oformili prvu antropološku Visoku školu – École d’Anthropologie – u Parizu, čiji je cilj proučavanja bio čovjek. Pa što je onda primarno u istraživanjima suvremene biološke antropologije? Da li je to proučavanje organa, organizma, populacije, kao što se s pravom upitao Olivier (1965), ili pak znanstveni rad što započinje sve od molekula DNA, enzima, strukturalnih proteina, stanice i tkiva? Interes biološke antropologije nije baziran samo na obliku, već i njegovoj neizbježnoj funkciji pa ih treba uvijek, budući da su nedjeljivo povezane, zajedno i proučavati.

Proučavanje čovjekove raznolikosti nije jedino istraživanje varijacija suvremene ljudske vrste – intraindividualno, interindividualno, intra i inter populaciono. Mnogobrojne su i značajne raznolikosti i u vremenu, što ih kao predmet svog znanstvenog proučavanja prihvaća jedna od osnovnih, točnije rečeno užih stručnih područja biološke antropologije – paleontologija čovjeka (paleoantropologija). Evoluciju i čitav niz evolutivnih faktora što utječu na jednu grupu u određenom vremenskom razdoblju, i gdje i onako nailazimo na mnogobrojne i najrazličitije varijacije unutar svake vrste, unutar svakog vremenskog perioda, nismo i opet u mogućnosti ispravno tumačiti i pravilno interpretirati. Tako se i pri istraživanju evolucije jedne vrste postavljaju mnogobrojni problemi na koje je, ne tako davno, ukazao Vogel (1969). Pojedini, često puta vrlo loše očuvani i malobrojni nalazi onemogućavaju nam i nedostatni su, da ispravno i u potpunosti proučimo to područje. Rekonstrukcija naše filogeneze, sve od vremena razilaženja i račvanja Hominae – Pongidae, pa sve do današnjeg čovjeka – Homo sapiens sapiens, prolazi kroz dugotrajno razdoblje pitanja klasifikacije suvremenih populacija.

Filogenetska metodologija ostaje nam, zasada, jedna od čvrstih teorijskih baza biološke antropologije, ukoliko joj dademo vrlo opsežan smisao, kao Simpson (1951) i Thoma (1970/71) – smisao proučavanja filogeneze.

Slijedeći novu nit vodilju, numerička taksonomija doživljava veličanstvenu renesansu. Zamisljena u XVIII stoljeću (Adanson), opterećena brojnim proizvoljnim zaključivanjima i pretpostavkama, doživljava danas – u eri savršenih elektronskih računala – svoju afirmaciju. Međutim i dalje, ukoliko se oslanjamo samo na pojedine nalaze, ukoliko pokušavamo izvršiti klasifikaciju

polazeći od jedne jedinice, podložni smo upasti u veliku logičku opasnost.

Proučavajući, nažalost, jedino vanjski oblik čovjeka, te križanje i razvoj jedinice, biološka antropologija – ukoliko joj dademo analitički smisao – značajna je kako za bazična istraživanja – nauku o razvitku, komparativnu i normalnu anatomiju, biokemiju i fiziologiju, patologiju i genetiku; tako je neophodna i u primijenjenim istraživanjima – što područje svog rada nalaze u epidemiologiji, medicini rada i higijeni, sportskoj i sudskoj medicini, pedijatriji, neurologiji i psihijatriji i dr. (Olivier 1972). I ne samo u ovim primijenjenim istraživanjima u medicini, već i u demografiji i industriji, ukazuje se neophodnost biometrije čovjeka, još jedne poddiscipline biološke antropologije. Biometrija slovi kao suhoparna znanost zbog svoje, nazovimo je tako, “tehničke baze”, koja je, kako s pravom ističe Schreider (1967), u suprotnosti s otkrićima što nam ih pruža. Iako su poneki puta i vrlo nadareni duhovi odbijeni monotonijom brojeva i formula, biometrijska su istraživanja neophodna. Podsjetimo se samo kako npr. za pedijatriju još ni danas nemamo utvrđene standarde normalnog rasta djece u naših populacija.

Proučavajući mnogobrojne varijacije recentnih stanovnika ove planete, među kojima nailazimo na nenabrojive mogućnosti tih raznolikosti, ne možemo ipak posve ispravno interpretirati suvremene različitosti i sve ono o čemu one u čovjeku ovise. Čitav se niz problema nameće pred antropologa koji još za sada, a možda i nikada neće moći odgovoriti na pitanje: koja i kakva je genetička baza ljudskog roda? Populaciona (humana) genetika, što kao uže stručno područje biološke antropologije proučava rasprostranjenost suvremenih varijacija ljudske vrste, jedna je od najznačajnijih njenih užih stručnih područja. Golemu primjenu nalazi u epidemiološkim, socijalno-medicinskim i higijenskim istraživanjima. Smatram da o njenom značenju u suvremenim medicinskim istraživanjima nijednom liječniku nije potrebno govoriti (Penrose 1959, Gavrilović 1971).

Hiernaux (1972) je s pravom ukazao da nitko danas nije sposoban savladati sve istraživačke metode biološke antropologije. Od kalipera do složenih biokemijskih metoda što se primjenjuju u suvremeno opremljenim institutima i laboratorijima za hematološka istraživanja, znanstvenici su prinuđeni ograničiti se samo na jedno područje svog znanstveno-istraživačkog rada. Možda je upravo ta mogućnost pojedinačnog i izoliranog rada do sada bila i jedina svijetla točka biološke antropologije u nas. Izuzevši donekle izdvojene radove na nekim

zavodima i klinikama Medicinskog fakulteta, djelomi-
ce i u Školi narodnog zdravlja “Andrija Štampar”, ili
nekim drugim institucijama u sklopu Sveučilišta, vrlo
je malo, ili gotovo ništa, učinjeno u nas na području
biološke antropologije. O potrebi jedne škole i organizi-
ranog znanstvenoistraživačkog rada na području biološke
antropologije, koja nam se nudi kao najznačajnija bazična
multi- i interdisciplinarna znanost, nikoga ne treba po-
sebno ujeravati.

Suvremena biološka antropologija nije striktno bazi-
rana niti na jednoj tehnici istraživanja. Jedinstvo te go-
leme znanstvene discipline ne čini metoda istraživanja,
već objekt njenog proučavanja – čovjek. Mnogobrojni
načini njegova ispitivanja ne smiju se zanemariti, ne-
girati, odbaciti ili ignorirati. Uvijek je potrebno razli-
čite rezultate suprotstaviti jedne drugima, kako bi nas
rezultati što ih dobivamo još više obavezali i kako bi
zahtijevali sve ponovno i ponovno njihovo razmatranje.
Sagledavanjem vrlo ozbiljnih problema što se tada pred
antropologa nameću, ukazuje se na relativnost svih vri-
jednosti što ih dobivamo proučavajući čovjeka.

S čovjekom se zbilja jedna osobita evolucija. Proma-
trajući ga kao biće što se nalazi u sklopu prirode, biće
koje je u dugom lutanju prešlo tešku ekološku barijeru:
voda – kopno, proučimo ga sada kao biće što je, ne tako
davno, prešlo možda najtežu barijeru: zemlja – zrak,
upravo onog trenutka kada je Gagarin poletio u svemir.
Između ta dva razdoblja, na bazi hominizacije, dogodi-
la se jedna progresivna evolucija novog tipa. Nastupila
je kulturna evolucija, najveća i najsavršenija adaptacija
što je nastala među živim bićima zemlje. Ukoliko pod
kulturom, kako neki navode, smatramo zbir svih saku-
pljenih iskustava, prenesenih od jedne do druge jedinice
komuniciranjem i ophođenjem, poznavanjem, osjećajima
i vjerovanjem (dakle ne prenesenih genetičkim putem),
kulturna i genetička evolucija u međusobnoj su nedjelji-
voj relaciji. Upravo su one donijele čovjeku ono što je on
danas (Montagu 1972). Dolazeći od kulturne evolu-
cije, kako je naglasio Hiernaux (1972), poddisciplina
biološke antropologije ekologija čovjeka u mnogome se
razlikuje od animalne ekologije. Predmet je njena prou-
čavanja daleko kompliciraniji i ne odnosi se samo, kao
što neki pretpostavljaju, na zaštitu čovjeka ili prirode od
industrijom zagađene okoline. Toj znanstvenoj disciplini,
najbogatijem užem stručnom području biološke antro-
pologije, predmet je jedinstvenog proučavanja društvo s
jedne i genetička populacija s druge strane. S jedne je
strane, dakle, čitav kulturni sistem, sastavljen od niza je-
dinki poput gospodarstva, sociologije, psihologije, mentalne

higijene, politike, religije i dr. Nasuprot njemu nalazimo
ukupnu zalihu gena (gene pool, le génome collectif) i
mnogobrojne fenotipske varijacije.

Ti su sistemi spojeni silno velikim mnoštvom među-
sobnih veza, a svaka od njih napose, na svoj specifičan
način, reagira na utjecaje i modifikacije okoline daju-
ći joj nešto svojega, modificirajući je. Da bismo jedan
tako zamršen sistem bili u mogućnosti barem donekle
proučiti, potrebna je teorija, a to je kibernetika ili pro-
učavanje dinamskih sistema u interakciji. Potrebna je
i zasada najdoslužnija taktika proučavanja simulacija na
elektronskim računalima, tzv. “ekološka igra”, što je svoj
program našla u teoriji igre (game theory, la théorie du
jeu). I tako, započevši od čovjekova početka i njegove
preobrazbe tokom evolucije, što proučava paleontologija
čovjeka, dolazimo na drugu stranu multidisciplinarnе
biološke antropologije. Njen rub nalazimo u još jednoj
poddisciplini – etologiji čovjeka što proučava psihologi-
ju, sociologiju, etnologiju i prapovijest (kulturna antro-
pologija), političke nauke i dr. I kada Richelle (1968)
ukazuje da psihologija naprosto urasta u biologiju, kako
je upravo ona toliko neophodna spojница između oblika
i funkcije s jedne, a mentalnog života s druge strane,
uviđamo da u znanstvenom svijetu nailazimo na jedno
divno jedinstvo i međusobnu nedjeljivost bioloških i so-
cioloških znanosti.”

Ovim člankom, objavljenim Uvodnikom u
Liječničkom vjesniku, mnogi zainteresirani, ali i
ohrabreni s obzirom na konotaciju koju je riječ
antropologija izazivala u nekih (i to s pravom,
zbog opravdane povezanosti primjene pojedinih
metoda – antropometrija i antroposkopija
– s užasima objavljenih i zatim primjenjivanih
rasnih zakona i u nas) percepcija se done-
kle mijenja te antropologija i u Hrvatskoj biva
polako općeprihvaćena u znanstvenim krugo-
vima.

Slika 2

Hubert Maver i Pavao Rudan na Školi biološke antropologije 1974.

Slijedom navedenoga, **godine 1974. u Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu** počinje kontinuirana organizacija znanstvenog, stručnog i nastavnog rada na području antropologije kao prirodne znanosti (biološke antropologije) zahvaljujući neizmjerljivoj podršci akademika Marka Šarića, ravnatelja Instituta.

Iste **1974. godine** osnovana je **Sekcija za biološku antropologiju** u sklopu **Zbora liječnika Hrvatske** (H. Maver, P. Rudan, M. Kovačević, Z. Grgić, Ž. Prebeg, Lj. Schmutzer, B. Plavec i niz drugih kolega) toliko značajna i prijeko potrebna za razvoj antropologije u Hrvatskoj.

Godine 1975. u Zagrebu članovi Sekcije organiziraju prvi antropološki međunarodni znanstveno-radni skup pod nazivom **Škola biološke antropologije (School of Biological Anthropology)**.

Predavači su H. Maver, P. Rudan, M. Kovačević, K. Momirović i B. Kesić iz Zagreba te G. Olivier i J. Hiernaux iz Francuske, B. Chiarelli i M. Cresta iz Italije i N. Wolanski iz Poljske.

Bila je to **prva Škola** koju od tada uspješno organiziramo i održavamo svake godine: **od 1975. do danas, 2017.** Tijekom 43 godine ukupno smo održali **43 Škole**. Prije nekoliko godina, nakon što nas je napustio *H. Maver*, znanstveni skup nazvali smo njegovim imenom

– **Škola biološke antropologije “Dr. Hubert Maver” – School of Biological Anthropology “Dr. Hubert Maver”**. Usprkos svojem nazivu *Škola* je tijekom 43 godine predmetnošću pokrivala različita polja antropologije te su i na taj način suvremena antropološka istraživanja postala dostupna svim zainteresiranim znanstvenicima, studentima i stručnjacima iz različitih znanstvenih disciplina.

Godine 1975. tiskana je prva knjiga **Antropologijske biblioteke – Praktikum biološke antropologije**, zahvaljujući velikom zalaganju Z. Grgića i M. Kovačevića. Tijekom godina objavljeno je **13 obrazovnih knjiga** koje opisuju suvremene metode antropoloških istraživanja. Antropologijska biblioteka kasnije je proširena na izdanja posvećena različitim antropološkim temama.

Sudjelujući aktivno u inicijativama europskih antropologa H. Maver, P. Rudan i A. S. Lazarević, u grupi koju čine G. Olivier i J. Hiernaux iz Francuske, B. Chiarelli iz Italije, D. F. Roberts iz Velike Britanije, J. Huizinga, A. de Wilde i A. Eriksson iz Nizozemske, N. Wolanski i T. Bielicky iz Poljske, F. L. Twisselmann iz Belgije, J. Jelinek, M. Prokopec i M. Stloukal iz Čehoslovačke, I. Schwidetzky i R. Knussman iz Njemačke, O. Eiben iz Mađarske, spomenimo samo neke, raspravljaju o potrebi osnivanja antropoloških znanstvenih instituta i povezivanja sveučilišta i antropološ-

Slika 3

Prva Škola biološke antropologije (First School of Biological Anthropology), Zagreb, 1975. (slijeva nadesno: Pavao Rudan, Georges Olivier i Ratko Buzina).

kih institucija te znanstveno-nastavne djelatnosti antropologa širom Europe. Ukazuju na nužnost i javnog promicanja antropologije kao znanosti, koju njezina *differentia specifica* odvaja i od ostalih društvenih i humanističkih znanosti (npr. arheologije, demografije, etnologije, filozofije, lingvistike, psihologije, sociologije, itd.), ali i od prirodnih znanosti (biologije i medicine), što otvara vrata i institucionaliziranom antropološkom znanstveno-istraživačkom i nastavnom radu u Hrvatskoj.

Sljedeće **godine 1976.**, a u vrijeme održavanja **2. Škole biološke antropologije**, osnivamo **Europsko antropološko društvo (European Anthropological Association**

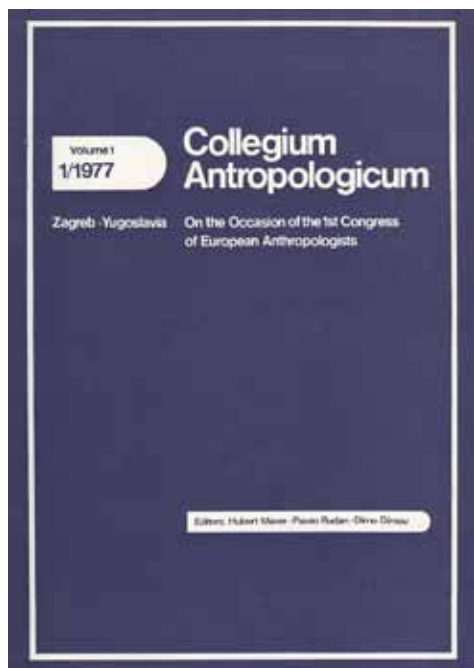
– **EAA**). Osnivamo ga kao međunarodnu znanstvenu udruhu dana **6. listopada 1976. godine u Zagrebu**. To je prvo i jedino europsko antropološko društvo u koje su do danas uključeni antropolozi iz svih europskih zemalja. Za predsjednika je izabran *G. Olivier* (Francuska), a *H. Maver* (Hrvatska), *D. F. Roberts* (Velika Britanija) i *J. Huizinga* (Nizozemska) za potpredsjednike.

Godine 1977., od 1. do 3. rujna, u Zagrebu je održan **Prvi kongres Europskih antropologa (First Congress of European Anthropologists**, danas pod nazivom *Kongresi EAA*). Kongres je organizirao hrvatski organizacijski odbor u kojemu je *H. Maver* djelovao kao predsjednik, *P. Rudan* kao glavni tajnik, *A.*

Slika 4

Europsko antropološko društvo (European Anthropological Association – EAA) u Zagrebu, 6. listopada 1976. godine (slijeva nadesno: Pavao Rudan, Charles Susanne, Jean Hiernaux, Johan Huizinga, Georges Olivier, Brunetto Chiarelli i Derek F. Roberts).

Slika 5

Prvi broj međunarodnog antropološkog znanstvenog časopisa *Collegium Antropologicum* (1. rujna 1977. godine). Urednici antropolozi: Hubert Maver, Pavao Rudan, Dimo Dimov, tajnica časopisa: Anita Sujoldžić.

Sujoldžić, Z. Grgić i Lj. Schmutzer kao tajnici, te B. Macarol (Janićijević) kao blagajnik. Aktivno je predavanjima sudjelovalo nekoliko stotina antropologa iz gotovo svih zemalja Europe te izvan europskih zemalja (SAD, Kanada, Južna Afrika, Iran).

U vrijeme kongresa, **dana 1. rujna 1977. godine** promoviran je **prvi broj** međunarodnog antropološkog znanstvenog časopisa *Collegium Antropologicum* s priložima na engleskom, francuskom, njemačkom i talijanskom jeziku.

U radu uredništva časopisa *Collegium Antropologicum* sudjeluju znanstvenici iz Hrvatske, a u savjetu kao savjetodavni urednici antropolozi iz europskih zemalja. H. Maver, P. Rudan i D. Dimov bili su urednici, a A. Sujoldžić tajnica časopisa. Časopis se od 1980. godine referira u *Current Contents (Social and Behavioral Sciences)* i *Social Science Citation Index*, a potom i u: *International Current Awareness Service*, *International Bibliography of Social Sciences*, *Abstracts in Anthropology*, *Biological*

Abstracts, *BIOSIS Document Express-TM*, *Sociological Abstracts*, *Index Medicus/MEDLINE*, itd. Danas je časopis citiran u nizu referentnih baza, i to: *Abstracts in Anthropology*, *Anthropological Literature*, *EMBASE*, *ERIH*, *HRCAK*, *International Bibliography of Social Sciences*, *International center for Scientific research (CIRS)*, *JCR-SSS (Journal Citation Report)*, *Linguistic & Language Behavior Abstracts*, *NCBI: Index Medicus*, *Medline*, *PubMed*, *Political Science Abstracts*, *ROAD (Directory of Open Access Scholarly Resources)*, *SCOPUS*, *Social services abstracts*, *Sociological abstracts (SocINDEX)*. Vrijedi spomenuti kako je do danas tijekom 41 godine u 41 volumenu, u posljednjih četiri desetljeća u časopisu *Collegium Antropologicum* objavljeno uistinu mnogo originalnih znanstvenih, preglednih i stručnih radova znanstvenika iz Hrvatske i brojnih zemalja svijeta.

Iste, **1977. godine**, a na prijedlog Osnivačkog odbora u kojemu su bili: J. Kallay, A. S. Lazarević, H. Maver, M. Mimica, G. Pilarić, Ž. Prebeg, I. Puškarić, P. Rudan, B. Štampar-Plasaj, Lj. Zergollern-Čupak i S. Urban, u Zagrebu je održana **Inauguralna sjednica** za osnivanje znanstvene udruge pod nazivom koji predlaže (u nominativu) I. Škrinjaric – **Hrvatsko antropološko društvo (HAD)**. Samo **Društvo osnovano je dana 28. prosinca 1977. godine** na **Osnivačkoj skupštini**. H. Maver izabran je za prvog predsjednika, A. S. Lazarević, A. Hošek-Momirović i M. Malez za potpredsjednike, P. Rudan za glavnog tajnika, A. Sujoldžić, Z. Grgić i Lj. Schmutzer za tajnike te B. Macarol (Janićijević) za blagajnicu. Povjerenički odbor činili su M. Kovačević, M. Mimica i B. Štampar-Plasaj, dok je Sud časti djelovao u sastavu: J. Kallay, R. Medved i S. Urban. Od tada je, tijekom posljednjih četrdeset godina, Društvo na različite načine pridonosilo promociji i razvitku antropološke znanosti u Hrvatskoj. Spomenut ćemo samo neke od glavnih aktivnosti. Tako je, npr., **od 1978. godine** u sklopu **Škole biološke antropologije** je organizirana **Međunarodna antropološka poster konferencija – International Anthropological Poster Conference**, s koje se kao dodatak časopisu *Collegium Antropologicum* tiska **Knjiga postera (Book of Posters)**.

Nadalje, **godine 1978.** unutar dodiplomskog studija biologije pri **Prirodoslovno-matema-**

tičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, zahvaljujući izuzetnoj podršci akademika A. Kaštelana i M. Meštrova, P. Rudan počinje predavati izborni kolegij pod naslovom **Biološka antropologija** (od 1997. **Antropologija**).

Godine 1980., zahvaljujući podršci akademika Z. Devidéa, pri **Centru za poslijediplomske studije Prirodnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu** utemeljen je *poslijediplomski studij iz područja Biologija*, smjer **Biološka antropologija** kojeg vodi P. Rudan. Pohađaju ga diplomirani biolozi i medicinari. **To je prvi poslijediplomski program iz antropologije u nas**, a uključuje predavanja iz antropologije kao prirodne, biomedicinske, društvene i humanističke znanosti. Do sada su prema ovome programu, prije svega **uz mentorstvo članova Instituta za antropologiju**, izrađeni i javno obranjeni brojni magistarski radovi, a kasnije doktorske disertacije iz različitih antropoloških tema.

Zahvaljujući osobnom zalaganju i izuzetnoj podršci koju je pružao akademik M. Šarić, ravnatelj **Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu (IMI)**, **godine 1981.** osnovan je u IMI-u **Laboratorij za antropologiju**, a **godine 1986. Sektor za antropologiju**, i to: kao posebna jedinica Instituta s ciljem provođenja znanstvenog, stručnog i obrazovnog antropo-

loškog rada u Hrvatskoj. Rad **Laboratorija**, a potom i **Sektora za antropologiju**, koje je vodio *P. Rudan*, uključivao je i biomedicinska i sociokulturna antropološka istraživanja, prije svega populacijske strukture Hrvatske.

Godine 1983. H. Maver je na prijedlog **Hrvatskog antropološkog društva** i obrazloženje *P. Rudana* izabran za predsjednika **Međunarodne unije antropoloških i etnoloških znanosti (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences – IUAES)** za razdoblje od 1983. do 1988. godine, a na kongresu održanom u Vancouveru (1983.).

Prethodni kongresi Međunarodne udruge (IUAES kongresi) održani su u sljedećim gradovima: London (1934.), Kopenhagen (1938.), Bruxelles (1948.), Beč (1952.), Philadelphia (1956.), Pariz (1960.), Moskva (1964.), Tokio (1968.), Chicago (1973.) i New Delhi (1978.), a u Vancouveru je **godine 1983.** odlučeno da se 12. kongres održi u Zagrebu 1988. godine.

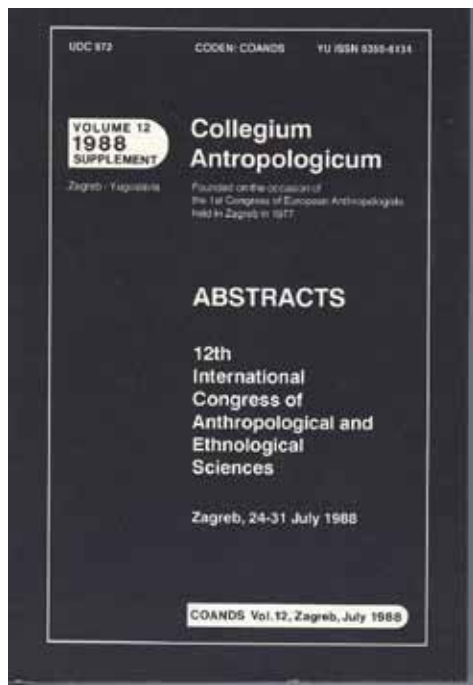
Od sljedeće, **1984. godine**, u Hrvatskoj organiziramo kroz **Hrvatsko antropološko društvo** godišnji međunarodni poslijediplomski znanstveno-radni tečaj – skup pod nazivom **Antropologija i zdravlje (Anthropology and Health)** i to u suradnji s Interuniverzitetkim centrom – IUC – Dubrovnik.

U vrijeme Domovinskog rata tečaj je kontinuirano radio u Motovunu, potom u gradu Hvaru, a kasnije

Slika 6

Prvi međunarodni poslijediplomski znanstveno-radni skup *Antropologija i zdravlje (Anthropology and Health) "Biological and Sociocultural Contributions"*, IUC Dubrovnik, 1984.

Slika 7

12. Međunarodni kongres antropoloških i etnoloških znanosti (12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences – 12th ICAES) Zagreb, od 24. do 31. srpnja 1988. godine (Book of Abstracts).

opet u Dubrovniku. **Od 1984. do 2017. godine** održano je ukupno **35 tečajeva**. Treba upozoriti kako su se teme dosadašnjih tečajeva *Antropologija i zdravlje* ticale različitih antropoloških poddisciplina.

Izuzetan značaj za razvoj antropologije u Hrvatskoj bilo je održavanje **12. Međunarodnog kongresa antropoloških i etnoloških znanosti (12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences – 12th ICAES)** koji smo organizirali **u Zagrebu od 24. do 31. srpnja 1988. godine**.

H. Maver bio je predsjednik Organizacijskog odbora Kongresa, P. Rudan predsjednik Znanstvenog odbora, A. Sujoldžić glavni tajnik Organizacijskog i Znanstvenog odbora, dok su neki članovi Hrvatskog antropološkog društva, S. Turek, M. Čubrilo Turek, D. Božičević i suradnice današnjeg Instituta za antropologiju, B. Janićijević, J. Miličić, N. Smolej Narančić, D. Šimić, S. M. Špoljar-Vržina, te naše izuzetne su-

radnice iz SAD-a L. A. Bennett i M. Lethbridge-Čejku, bile članovi Organizacijskog odbora.

S obzirom na činjenicu da je kongres okupio **više od 3.500 aktivnih sudionika iz 104 zemlje, unutar 127 znanstvenih simpozija grupiranih** u 27 specifičnih tematskih cjelina antropologije i etnologije, potvrdio je poziciju antropologije (kao znanstvene discipline sa svojom *differentia specifica*) i etnologije u Hrvatskoj.

Prikaz predmetnosti održanih predavanja na kongresu dajemo u preslikanom Programu skupa, **Abstracts of the 12th International Congress of the Anthropological and Ethnological Sciences** (*Collegium Antropologicum*, 12, Supplement 2, 1988: i-vi).

1. Anthropology and archaeology

- 1.1. Symposium: Anthropology and Archaeology of the Near and Middle East
- 1.2. Symposium: Methods and Theory in Ethno-Archaeological Research or Practice
- 1.3. Symposium: Processes of Neolithisation in the Mediterranean and Europe

2. Anthropology and development

- 2.1. Symposium: Cultural Dimensions of International Joint Ventures: Cross-Cultural Perspectives on Formal Organizations
- 2.2. Symposium: Quality of Educational Opportunity in the Context of Development: The Third World Scenario
- 2.3. Symposium: Folklore, Culture and Development
- 2.4. Symposium: Future of Self Management – Technological Development, Human Needs and Future of Higher Education
- 2.5. Symposium: Mediterranean Societies: Tradition and Change

3. Anthropology of food – nutrition

- 3.1. Symposium: Anthropology of Food Safety: Issues, Approaches and Strategies
- 3.2. Symposium: Cultural and Physiological Aspects of Fatness and Obesity
- 3.3. Symposium: Diet, Pathology and Demography – The History of Their Interrelation
- 3.4. Symposium: Tradition and Food

4. Anthropology and history

- 4.1. Symposium: Cultural Anthropology and Social History
- 4.2. Symposium: The Life History Approach: A Challenge for Anthropology

5. Anthropology and law

- 5.1. Symposium: Group Rights at the Close of the Twentieth Century: Strategies for Assisting the Fourth World
- 5.2. Symposium: Legal Pluralism in Industrial Societies
- 5.3. Symposium: The Socio-Legal Position of Women in Changing Society

6. Anthropology and peace

- 6.1. Symposium: Peace and Peacemaking in Anthropological Perspective
- 6.2. Symposium: The Anthropology of War and Peace: Conflict, Diplomacy, and the Global System (In Honour of E. Adamson Hoebel)

7. Anthropology of children

- 7.1. Symposium: Anthropology of Children
- 7.2. Symposium: Child Creativity

8. Anthropology of women

- 8.1. Symposium: Current Issues in the Anthropology of Gender
- 8.2. Symposium: Female Headed/Female Supported Households: Cross-Cultural Comparisons
- 8.3. Symposium: Revivalism and Fundamentalism – Religious, Ethnic and National Movements
- 8.4. Symposium: Women in Africa and Europe

9. Ecology

- 9.1. Symposium: Biology and Culture
- 9.2. Symposium: Deculturation and Survival Among Southeast Asian Negritos: What can be Done?
- 9.3. Symposium: Ecology and Ideology: The Romance of Nature
- 9.4. Symposium: Emerging Issues of Common property Resource Use
- 9.5. Symposium: Evolutionary Ecology and the Human Condition

- 9.6. Symposium: Forest, Forest Dwellers and Forest Development: Economic Gain vs. Environmental Loss
- 9.7. Symposium: Habitation and Environment
- 9.8. Symposium: Health, Culture and Environment
- 9.9. Symposium: Human Environment: Past, Present and Future
- 9.10. Symposium: Hunter-Gatherers and Outsiders: Patterns or Reaction
- 9.11. Symposium: Man, Environment and Development in African Wetlands

10. Economic anthropology – political economy, government

- 10.1. Symposium: Early State Economics
- 10.2. Symposium: Economic Development and Social Change
- 10.3. Symposium: Integrating Anthropological and Radical Political Economic Approaches in the Study of World Economic Development
- 10.4. Symposium: Management Anthropology: An International Perspective
- 10.5. Symposium: Marxist Approaches to the Process of State Formation
- 10.6. Symposium: Population Involuntary Resettlement Process: Theory, Policy and Application
- 10.7. Symposium: Power Symbolism and Political Culture
- 10.8. Symposium: Standardizing Measurement for Studies of Agrarian Systems

11. Ergonomics

- 11.1. Symposium: Anthropology and Ergomechanics
- 11.2. Symposium: Effects of Postural Stress on Man and Productivity
- 11.3. Symposium: Human Performances Under Environmental Stress

12. Ethnicity

- 12.1. Symposium: Americans Abroad: Ethnic Boundaries and Identities
- 12.2. Symposium: Contemporary Ethnic Processes
- 12.3. Symposium: East Meets West: Immigrant Family in North America and Europe
- 12.4. Symposium: Enclaves of Russian Old Ritualists in Europe and America: Ethnographic and Linguistic Aspects
- 12.5. Symposium: Ethnicity and Ethnic Groups in China and Asia
- 12.6. Symposium: Political Economy of the American Indians
- 12.7. Symposium: Problems of Ethnic Terminology
- 12.8. Symposium: Tradition and Ethnic Identity: Ethnic Identity and Multiculturalism

13. Folklore

- 13.1. Symposium: Anthropology and Literature
- 13.2. Symposium: Cross-Cultural Studies of Humour
- 13.3. Symposium: Folk Sport Games
- 13.4. Symposium: Folklore and the Historical Process
- 13.5. Symposium: Music Archaeology – Ethno-Organology – Physical Anthropology: Necessity of Interdisciplinary Research on Traditional Instruments as an Indicator of Continuity of Cultural and Ethnic Identity

14. Human aging processes

- 14.1. Symposium: Anthropological Contributions to Reproductive Health
- 14.2. Symposium: Biology of Aging
- 14.3. Symposium: Cultural Context and Aging
- 14.4. Symposium: Social Support, Life Cycle and Aging

15. Human biology

- 15.1. Symposium: Current Topics in Biological Anthropology in Yugoslavia
- 15.2. Symposium: Dental Anthropology and its Application
- 15.3. Symposium: Growth and Physical Performance Under Various Environmental Conditions
- 15.4. Symposium: Human Morphological Variation
- 15.5. Symposium: Longitudinal Models in the Study of Growth and Development
- 15.6. Symposium: Secular trend in Human Growth and Development
- 15.7. Symposium: Skeletal and Forensic Biology
- 15.8. Symposium: Trends in Dermatoglyphic Research

16. Information sciences and anthropology

- 16.1. Workshop: Computer Application and program Development in Anthropology

17. Linguistics

- 17.1. Symposium: Applied Linguistic and Education
- 17.2. Symposium: Languages in Contact
- 17.3. Symposium: Syntactic Iconicity

18. Medical anthropology

- 18.1. Symposium: Alcohol Control Policies: Cultural and Historical Approaches
- 18.2. Symposium: Anthropological Methodologies for the Evaluation and Improvement of Programmes of Nutrition and Primary Health Care
- 18.3. Symposium: Anthropology and Clinical Medical Practice
- 18.4. Symposium: Anthropology and Epidemiology
- 18.5. Symposium: Anthropology and Health in the Arctic and Subarctic: Status and Prospects
- 18.6. Symposium: Anthropology and International Aids Research

- 18.7. Symposium: Anthropology and Occupational Health
- 18.8. Symposium: Changes in Health Needs and Morbidity Patterns of School Children and Adolescents Due to Variations in Growth in Different Societies
- 18.9. Symposium: Prenatal Anthropology
- 18.10. Symposium: The Anthropology of Nursing

19. Methodology, education, application

- 19.1. Symposium: An Anthropology of Anthropology: Cross-Cultural Approaches to the Organisation of Anthropological Knowledge and Inquiry
- 19.2. Symposium: Between Semantics and Rationality
- 19.3. Symposium: Cross-Cultural Perspectives on Native Anthropology
- 19.4. Symposium: Current Methodologies – Application to Forensic and Archaeological Human Skeletal Material
- 19.5. Symposium: Directions of Anthropology within Korea and among Overseas Koreanists
- 19.6. Symposium: Multivariate Analysis in Physical Anthropology
- 19.7. Symposium: Third World Anthropology: Education, Research and Application
- 19.8. Symposium: Transcultural Description and Ethnographic Veracity

20. Museology

- 20.1. Symposium: Ethnology and Architecture
- 20.2. Symposium: Strategies of Survival and Cultural Preservations in Museological Anthropology

21. Nomadic/pastoral peoples

- 21.1. Symposium: Archaeological, Historic and Ethnographic Perspective on Transhumant Pastoralism in Southern and Alpine Europe, or Where Have All the Herders Gone
- 21.2. Symposium: Nomads Facing Future

22. Paleoanthropology

- 22.1. Symposium: Homo Erectus and the Origin of Homo Sapiens
- 22.2. Symposium: Homo Sapiens Evolution
- 22.3. Symposium: Human Paleopathology: Current Status and Future Directions
- 22.4. Symposium: Modifications of Fossil Human Bones: Current Status of Facts and Interpretations
- 22.5. Symposium: Something Old, Something New: Perspectives on the Krapina Neanderthals

23. Population structure

- 23.1. Symposium: Genetics and Population Structure
- 23.2. Symposium: Multidisciplinary Research on Isolates

24. Pshychological anthropology

- 24.1. Symposium: Anthropology and Psychoanalysis
- 24.2. Symposium: Nonverbal Communication: New Research and Academic Perspectives in Anthropology
- 24.3. Symposium: Visitation Dreams in Transcultural Context

25. Religion

- 25.1. Symposium: Anthropology of Buddhism, Ahimsa and World Peace
- 25.2. Symposlum: Functional Perspectives on the Christian Church in Developing Communities
- 25.3. Symposium: Religious Movements in Societal Context
- 25.4. Symposium: Shamanism: Past and Present
- 25.5. Symposium: Social Anthropology of Pilgrimage

26. Urban anthropology

- 26.1. Symposium: City in Socialist Society – Commission on Urban Anthropology
- 26.2. Symposium: Extra Legal but Organised Urban Occupations: A Sub-culture or a Creation of the Socio-economic Structure
- 26.3. Symposium: Urban Anthropology – Commission on Urban Anthropology

27. Visual anthropology

- 27.1. Symposium: Visual Research Strategies – Visual Anthropology in the 80's.

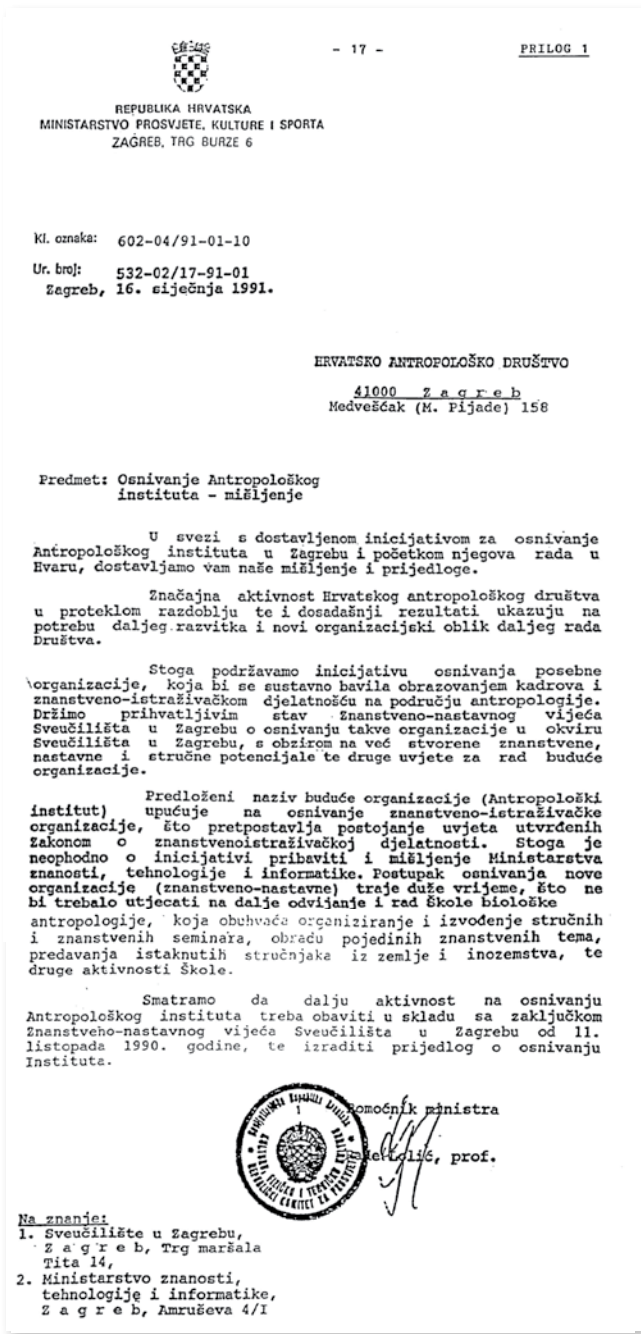
Tijekom **12. Međunarodnog kongresa antropoloških i etnoloških znanosti u Zagrebu** (*12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences*, Zagreb, 1988) postalo je jasno kako antropologiju moramo u Hrvatskoj razvijati u cilju jače institucionalizacije te studentima pružiti mogućnosti ozbiljne izobrazbe iz njezinih predmetnosti. Tijekom kongresa 1988. godine *P. Rudan* izabran je za potpredsjednika **Međunarodne unije antropoloških i etnoloških znanosti (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences – IUAES)** za razdoblje od 1988. do 1998. godine, a unutar Međunarodne unije osnovano je međunarodno znanstveno udruženje pod nazivom **Komisija za medicinsku antropologiju i epidemiologiju (Commission on Medical Anthropology and Epidemiology)**, kojoj je predsjednik bio *P. Rudan*, a *A. Sujoldžić* tajnica, dok su danas na tim funkcijama *S. Missoni* i *M. Jarec*.

Održani svjetski kongres antropoloških i etnoloških znanosti u Zagrebu dao je zamah daljnjim aktivnostima antropologa kako bi se osnovao neovisan znanstveni Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu.

Početak 1990-ih Biskupski ordinarijat Hvara (msgr. Slobodan Štambuk, biskup i msgr. Josip Šantić, generalni vikar) ponudio je biskupsku zgradu na središnjem gradskom trgu grada Hvara (Trg Sv. Stjepana) na korištenje Institutu kao sjedište budućeg dislociranog dijela Instituta, koji bi pod imenom **International Institute for Advanced Studies in Anthropology – Hvar (Međunarodni institut za napredne antropološke studije – Hvar)** funkcionirao kao sjedište međunarodnih znanstveno-obrazovnih susreta s različitim temama vezanim uz antropologiju kao prirodnu, medicinsku, društvenu i humanističku znanost i bio mjesto okupljanja antropologa i stručnjaka srodnih znanstvenih disciplina iz zemlje i svijeta.

Zaključkom Znanstveno-nastavnog vijeća Sveučilišta u Zagrebu od 11. listopada 1990. godine upućen je pismeni upit članicama Sveučilišta da se izjasne o potrebi osnivanja **Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu**, s napomenom da će se – ako izostane pismeni odgovor – smatrati kako su suglasne s inicijativom za osnivanje Instituta.

Istodobno je pozitivno mišljenje o osnivanju Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu i njegova dislocirana dijela u gradu Hvaru prvo dalo **Ministarstvo prosvjete, kulture i športa Republike Hrvatske** (dana **16. siječnja 1991. godine**).

Slika 8
 Mišljenje o osnivanju Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu i njegova dislocirana dijela u gradu Hvaru (Ministarstvo prosvjete, kulture i športa Republike Hrvatske, 16. siječnja 1991. godine).

Kronološkim redom pozitivno su mišljenje o osnivanju **Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu** dale sljedeće članice Sveučilišta u Zagrebu:

1. Imunološki zavod (18. 1. 1991.)
2. Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu (21. 1. 1991.)
3. Grafički fakultet Sveučilišta u Zagrebu (24. 1. 1991.)
4. Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu (25. 1. 1991.)
5. Poljoprivredni institut – Križevci (25. 1. 1991.)
6. Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (30. 1. 1991.)
7. Institut za razvoj i međunarodne odnose (30. 1. 1991.)
8. Fakultet političkih nauka Sveučilišta u Zagrebu (5. 2. 1991.)
9. Fakultet građevinskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (6. 2. 1991.)
10. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu (8. 2. 1991.)
11. Tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu (13. 2. 1991.)
12. Fakultet poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (26. 2. 1991.)
13. Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (6. 3. 1991.)
14. Prehrambeno-biotehnoški fakultet Sveučilišta u Zagrebu (18. 4. 1991.)
15. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (19. 4. 1991.)
16. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (22. 4. 1991.)
17. Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu (24. 4. 1991.)
18. Prirodoslovno matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu (29. 4. 1991.)
19. Ekonomski institut (3. 5. 1991.)
20. Institut za fiziku Sveučilišta u Zagrebu (7. 5. 1991.)
21. Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu (15. 5. 1991.)
22. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (20. 5. 1991.)
23. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu (20. 5. 1991.)
24. Institut za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu (21. 5. 1991.)
25. Institut za migracije i narodnosti Sveučilišta u Zagrebu (22. 5. 1991.)
26. Nacionalna i sveučilišna biblioteka (22. 5. 1991.)
27. Sveučilišni računski centar – SRCE (23. 5. 1991.)
28. Institut “Ruđer Bošković” (27. 5. 1991.)
29. Fakultet organizacije i informatike, Varaždin Sveučilišta u Zagrebu (27. 5. 1991.)
30. Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu (28. 5. 1991.)
31. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (4. 7. 1991.)
32. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (10. 7. 1991.)

Pozitivno su pismeno odgovorile 32 od ukupno 44 članice Sveučilišta. Potom dolazi jedan od ključnih trenutaka u razvoju antropologije u Hrvatskoj. To je bila **Odluka Savjeta Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu (IMI)**, donesena na prijedlog akademika M. Šarića **dana 27. rujna 1991. godine**, o “(...) osnivanju **Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu** kao samostalne znanstveno-istraživačke organizacije, iz dijela dosadašnjeg Instituta (IMI-ja), i to Sektora za antropologiju”.

Znanstveno-istraživački rad na području antropologije u okviru Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu rezultirao je u posljednjih sedamnaest godina: osnivanjem "Sekcije za biološku antropologiju" Hrvatskog liječničkog zbora, "Hrvatskog antropološkog društva", časopisa "Collegium Antropologicum", "Antropološke biblioteke", organiziranjem znanstveno-radnih međunarodnih skupova "School of Biological Anthropology" i "Anthropology and Health", osnivanjem u Zagrebu međunarodnog znanstvenog društva "European Anthropological Association", organiziranjem međunarodnih znanstvenih skupova "1st Congress of European Anthropologists" i "12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences" te brojnih drugih znanstvenih, nastavnih i stručnih djelatnosti na području antropološke znanosti. Smatrajući kako su u potpunosti sazreli uvjeti - unutar Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu - da se znanstveno-istraživačka djelatnost na području antropologije osamostali, a u cilju još većeg i značajnijeg djelovanja na području cijele Republike Hrvatske te da se razvija u okvirima samostalne znanstveno-istraživačke institucije, Savjet Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu, na temelju članka 100. Zakona o istraživačkoj djelatnosti i članka 69. stavka 1. Statuta Instituta donosi

O D L U K U

o osnivanju znanstveno-istraživačke organizacije pod nazivom:

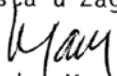
I N S T I T U T   Z A   A N T R O P O L O G I J U

čiji je primarni cilj provodjenje znanstveno-istraživačkog rada iz antropologije.

U prilogu ove Odluke donosimo: Akt o osnivanju Instituta za antropologiju.

U Zagrebu, dana 27. rujna 1991. godine

Direktor
Instituta za medicinska istraživanja
i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu

Prof.dr. Marko Šarić

Predsjednik Savjeta
Instituta za medicinska istraživanja
i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu

Mr.sc. Nataša Kalinić

Slika 9

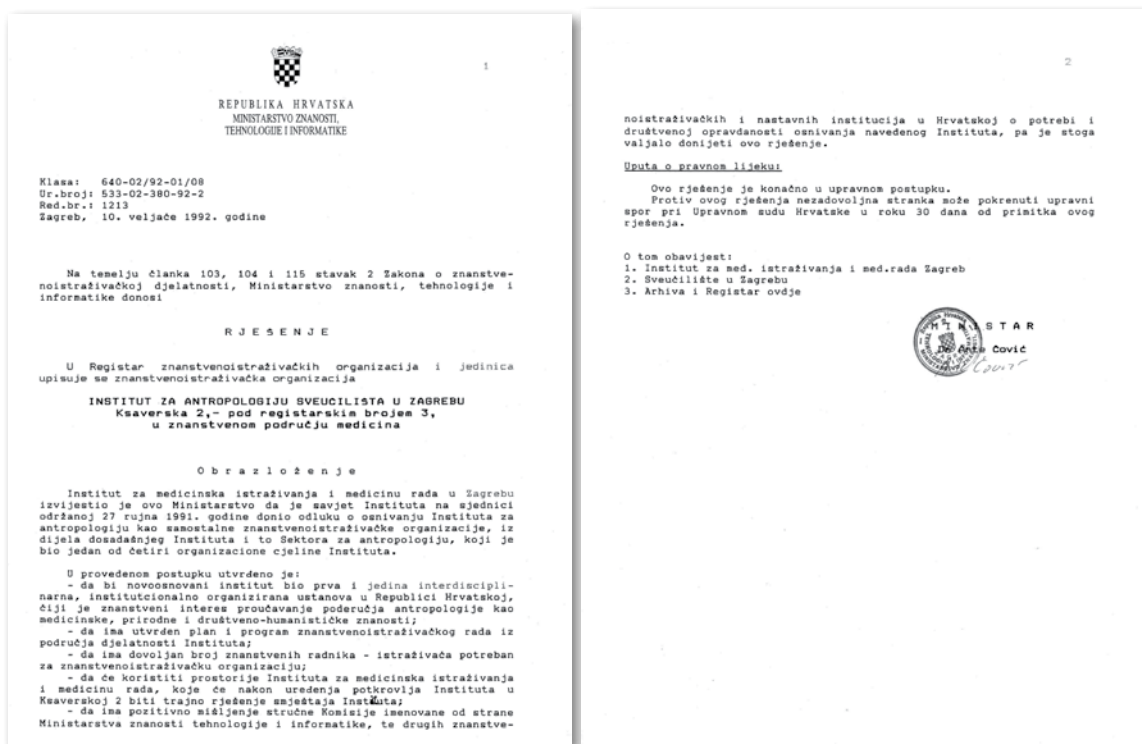
Odluka Savjeta Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu (IMI), donesena dana 27. rujna 1991. godine, o: (...) osnivanju Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu kao samostalne znanstveno-istraživačke organizacije, iz dijela dosadašnjeg Instituta (IMI-ja), i to Sektora za antropologiju.

Nakon međunarodnog priznanja Republike Hrvatske **Rješenjem Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske (od 10. veljače 1992. godine)** osnovan je **Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu** kao javni institut Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske i upisan je u Registar znanstvenoistraživačkih organizacija i jedinica.

Pavao Rudan izabran je za v.d. ravnatelja Instituta i potom ravnatelja, a Veljko Jovanović za predsjednika Znanstvenog vijeća. U Institutu su ustrojeni sljedeći odjeli unutar kojih se odvijao znanstveni rad: **Odjel za antropološku biometriju** (voditeljica N. Smolej Narančić), **Odjel za antropološku lingvistiku i sociokulturna istraživanja** (voditeljica A. Sujoldžić), **Odjel za ekologiju čovjeka** (voditeljica J. Miličić), **Odjel za medicinsku antropologiju** (voditeljica S. M. Špoljar-Vržina), **Odjel za matematičko modeliranje i biostatistiku** (vo-

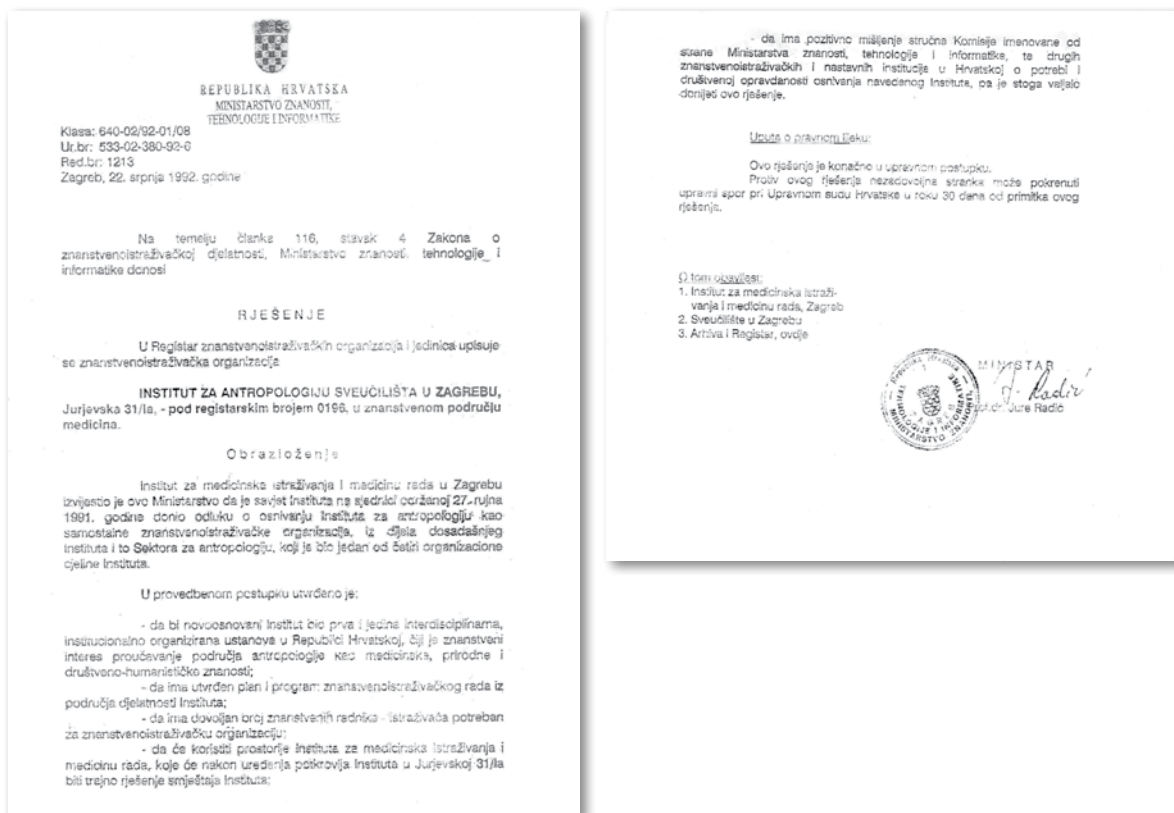
ditelj V. Jovanović), **Odjel za populacijsku genetiku** (voditeljica B. Janičijević) i **Odjel za antropološku arheologiju** (voditelj S. Forenbaher). Osim toga, Institut je imao **Informacijsko-dokumentacijsku službu** (voditelj L. Szivovicza) i **Administrativnu službu** (tajnik Instituta N. Ivančević i voditeljica računovodstva M. Jurić). **Knjižnica Instituta** (voditeljica B. Maver), osim knjiga i časopisa koji se nabavljaju sredstvima Ministarstva znanosti i tehnologije te časopisa koje Institut dobiva u razmjeni za *Collegium Antropologicum*, sadrži i građu koju su Institutu donirali: Franjo Ivaniček i Georgina Pilarić (Hrvatska), zatim John Weiner, Geoffrey Harrison i Derek F. Roberts (Velika Britanija), Paul T. Baker, Ralph M. Garruto i nobelovac Carlton D. Gajdusek (SAD).

Međutim **Rješenjem Ministarstva znanosti Republike Hrvatske (od 1. ožujka 1993. godine)** briše se dosadašnji naziv znanstvenoistraživačke organizacije koji glasi **Insti-**

Slika 10

Rješenje Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske (od 10. veljače 1992. godine) kojim je osnovan je Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu kao javni institut Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske.

Slika 11

Novoosnovani Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu upisan je u Registar znanstvenistraživačkih organizacija i jedinica (22. srpnja 1992. godine).

ut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu temeljem dopisa Sveučilišta u Zagrebu (rektor Sveučilišta M. Šunjić) i upisuje se novi naziv znanstvenistraživačke organizacije **Institut za antropologiju, Zagreb**.

Godine 1998. u vrijeme održavanja 4. međunarodnog kongresa fiziološke antropologije (**4th International Congress on Physiological Anthropology**) osnovana je u Zagrebu međunarodna znanstvena udruga **International Society of Physiological Anthropology (ISPA)**.

Uključivanje Instituta za antropologiju u izvođenje nastave na pojedinim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu (**Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, Medicinskom fakultetu**) unaprijedilo je znanje studenata iz predmetnosti koje do tada nisu bile dovoljno zastupljene, no **potpisom Ugovora o suradnji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Instituta za antropologiju (dana 17. rujna 2001. godine)** kada je de-

kan bio N. Budak, počelo je zajedničko provođenje sveučilišnog dodiplomskog studija antropologije na Sveučilištu u Zagrebu kao **prvog kompletnog studija antropologije u Republici Hrvatskoj**.

Godine 2011. vodstvo Instituta za antropologiju preuzima u svojstvu ravnatelja **Saša Missoni**.

Mišljenja smo kako je potrebno rekapitulirati povijesni slijed kako bi ostao zapisan trag o našem djelovanju, stoga kronološki navodimo neka od uistinu značajnih povijesnih događanja u osnivanju antropologije u Hrvatskoj:

- 1967. – **Laboratorij za antropologiju** – Zavod za anatomiju “Drago Perović”, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu (voditelj: P. Rudan)
- 1974. – **Društvo za medicinsku antropologiju Hrvatskog liječničkog zbora** (zahvaljujući **akademiku M. Šariću**)

- 1975. – *1st School of Biological Anthropology*, Zagreb, “*General Topics in Anthropology*” (do 2017. održana 43 znanstveno-nastavna skupa)
- 1975. – *Antropološki biblioteka* (tiskano 13 knjiga “*Praktikum biološke antropologije*”, do danas i niz drugih naslova)
- 1976. – *European Anthropological Association*, osnovano u Zagrebu, 6. listopada 1976.
- 1977. – *Hrvatsko antropološko društvo*, Zagreb
- 1977. – *First Congress of European Anthropologists - 1st EAA Congress*, Zagreb, 1. – 3. rujna 1977.
- 1977. – *Collegium Antropologicum*, Hrvatsko antropološko društvo, Zagreb
- 1978. – Kolegij “*Biološka antropologija*”, Biološki odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (zahvaljujući akademiku **A. Kaštelanu**)
- 1984. – *Anthropology and Health Conference*, IUC Dubrovnik “*Biological and Sociocultural Contributions*” (35 znanstveno-nastavna skupa do danas)
- 1986. – *Sektor za antropologiju*, Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada Sveučilišta u Zagrebu (zahvaljujući akademiku **M. Šariću**)
- 1988. – *12th IUAES World Congress - International Union of Anthropological and Ethnological Sciences*, Zagreb (više od 3.500 sudionika)
- 1988. – *Commission on Medical Anthropology and Epidemiology* – IUAES – International Union of Anthropological and Ethnological Sciences, Zagreb
- 1990. – Ministarstvo znanosti i tehnologije **zatražilo od sastavnica Sveučilišta u Zagrebu mišljenje** o potrebi osnivanja Instituta za antropologiju
- 1991. – **Pozitivno mišljenje 32 znanstvena vijeća fakulteta i znanstvenih instituta Sveučilišta u Zagrebu o potrebi osnivanja Instituta za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu**
- 1991. – Znanstveno vijeće Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada donosi **Odluku o osnivanju Instituta za antropologiju** Sveučilišta u Zagrebu
- 1991. – **Pismo antropolozima i etnologima svijeta za pružanje moralne i intelektualne podrške Republici Hrvatskoj** (podršku pružile tisuće antropologa)
- 1992. – *Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu*, Prvi znanstveni Institut osnovan nakon međunarodnog priznanja Republike Hrvatske, Zagreb
- 1998. – *4th International Congress on Physiological Anthropology*, Zagreb
- 1998. – *International Society of Physiological Anthropology (ISPA)*, osnovano u Zagrebu, 8. rujna 1998.
- 1998. – *4th International Scientific Conference “Network of Ethnological Monitoring and Early Warning Conflict – EAWARN”*, Hvar
- 2000. – Predavanja: “*Uvod u antropologiju*” i “*Suvremene antropološke teorije*”, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- 2001. – **Studij antropologije**, Katedra za antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (zahvaljujući dekanu **prof. dr. sc. N. Budaku**)
- 2001. – *Anthropological History of the Croatian Adriatic Area*, Kyushu and Zagreb University, Hvar-Zagreb
- 2002. – *13th EAA Congress* (European Anthropological Association) “*A Quarter Century of the European Anthropological Association (EAA) - Reflections and Perspectives*”, Zagreb
- 2009. – *Neanderthal Consortium Meeting* (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, **akademik Svante Pääbo**), Dubrovnik
- 2010. – *1st LINEE Conference* (Languages in Network of European Excellence – LINEE) “*New Challenges for Multilingualism in Europe*”, Dubrovnik

- 2010. – Osnivanje **Zavoda za biološku antropologiju** Medicinskog fakulteta Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (predstojnik Zavoda: P. Rudan)
- 2011. – **Archaic Genetics Hominin Meeting** (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, akademik Svante Pääbo), Opatija
- 2012. – **2nd LINEE Conference** (Languages in Network of European Excellence – LINEE) **“Multilingualism in the Public Sphere”**, Dubrovnik
- 2012. – **Znanstveno vijeće za antropologijska istraživanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti**
- 2013. – **8th ISABS** (International Society of Applied Biological Sciences) **“Conference on Forensic, Anthropologic and Medical Genetics and Mayo Clinic Lectures in Translational Medicine”**, (suorganizacija – Institut za antropologiju), Split
- 2014. – **3rd LINEE Conference** (Languages in Network of European Excellence – LINEE) **“Linguistic and Cultural Diversity in Space and Time & PhD Training Workshop in Multilingualism”**, Dubrovnik
- 2015. – **9th ISABS** (International Society of Applied Biological Sciences) **“Conference on Forensic and Anthropologic Genetics and Mayo Clinic Lectures in Individualized Medicine”** (suorganizacija – Institut za antropologiju), Bol na Braču
- 2015. – International Conference **“Anthropology and Tourism: Improving the Competencies in Cultural Tourism”**, Zagreb (suorganizacija – Institut za antropologiju)
- 2016. – **IUAES Inter-Congress** (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences) **“World Anthropologies and Privatization of Knowledge: Engaging Anthropology in Public”**, Dubrovnik
- 2016. – **20th EAA Congress** (European Anthropological Association), **“European Anthropology in a Changing World: From Culture to Global Biology”**, Zagreb
- 2017. – **10th ISABS** (International Society of Applied Biological Sciences) **“Conference on Forensic and Anthropologic Genetics and Mayo Clinic Lectures in Individualized Medicine”** (suorganizacija – Institut za antropologiju), Dubrovnik
- 2017. – **43rd School of Biological Anthropology Dr. Hubert Maver: “New Horizons in Anthropology”**, Zagreb.

Slika 12

U prostorima novoosnovanog Instituta za antropologiju u Jurjevskoj ulici broj 31/1a (slijeva nadesno: Nina Smolej Narančić, Siniša Špan, Pavao Rudan, Branka Jančićjević, Sanja Marina Špoljar Vržina, Jasna Miličić, Anita Sujodžić, Angela Poletti).

Slika 13

U podrumu Instituta u vrijeme zračne uzbune 1992. godine s otisnutim brojem časopisa *Collegium Anthropologicum* (slijeva nadesno: Nedeljko Ivančević, Siniša Špan, Josip Perinić, Ana Marković, Lajos Szivoczsa, Branka Jančićjević, Pavao Rudan, Anita Sujoldžić).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI
41000 Zagreb, Strossmayerov trg 4
Tel: (041) 434-037

Klasa: 640-02/92-01/08
Ur.broj: 533-02-380-92-7
Red.broj: 1213
Zagreb, 1. ožujka 1993.

Na temelju članka 119. stavak 3. Zakona o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti, Ministarstvo znanosti donosi

R J E Š E N J E

U Registru znanstvenoistraživačkih organizacija i jedinica upisuje se ova promjena:

- briše se dosadašnji naziv znanstvenoistraživačke organizacije koji glasi:
INSTITUT ZA ANTROPOLOGIJU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, Jurjevska 31/Ia, - pod registarskim brojem 0196.
- a upisuje se novi naziv znanstvenoistraživačke organizacije
INSTITUT ZA ANTROPOLOGIJU, ZAGREB, Jurjevska 31/Ia, - pod registarskim brojem 0196, u znanstvenom području medicina.

O b r a z l o ž e n j e

Sveučilište u Zagrebu je dopisom broj 01-213/1 od 12. veljače 1993. godine izvijestilo ovo Ministarstvo da Institut za antropologiju nije članica Sveučilišta u Zagrebu, stoga navedena znanstvena institucija ne može u svojoj tvrtki koristiti pripadnost Sveučilištu, pa je glede navedene činjenice bilo potrebno brisati oznaku Sveučilišta iz tvrtke Instituta za antropologiju.

Ovim Rješenjem stavlja se van snage Rješenje broj: klasa: 640-02/92-01/08, ur.broj: 533-02-380-92-6, red.broj: 1213 od 22. srpnja 1992. godine izdato od Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike.

Pouka o pravnom lijeku:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku.
Protiv ovog rješenja nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor kod Upravnog suda Hrvatske u roku od 30 dana od primitka ovog rješenja.

O tome izvješće:

1. Institut za antropologiju, Zagreb
2. Sveučilište u Zagrebu
3. Arhiva, ovdje

MINISTAR

Prof. dr. Branko Jeren

41000 ZAGREB, Strossmayerov trg 4 • Tel: (041) 434-037 • Fax (041) 429-543

Slika 14

Rješenje povodom dopisa Sveučilišta u Zagrebu (rektor Marijan Šunjić) kako Institut za antropologiju Sveučilišta u Zagrebu "ne može u svojoj tvrtki koristiti pripadnost Sveučilištu".

REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO ZNANOSTI
 41000 Zagreb, Strossmayerov trg 4
 Tel. (01) 4344037

Klasa: 640-02/92-01/08
 Ur.broj: 533-02-380-92-8
 Red.broj: 1213
 Zagreb, 1. ožujka 1993.

Na temelju članka 116., stavak 4. Zakona o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti, Ministarstvo znanosti donosi

R J E Š E N J E

U Registar znanstvenoistraživačkih organizacija i jedinica upisuje se znanstvenoistraživačka organizacija

**INSTITUT ZA ANTROPOLOGIJU ZAGREB, Jurjevska 31/1a,
 pod registarskim brojem 0196, u znanstvenom području
 medicina.**

O b r a z l o Ź e n j e

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu izvijestio je ovo Ministarstvo da je Savjet Instituta na sjednici održanoj 27. rujna 1991. godine donio odluku o osnivanju Instituta za antropologiju kao samostalne znanstvenoistraživačke organizacije, iz dijela dosadašnjeg Instituta i to Sektora za antropologiju, koji je bio jedan od četiri organizacione cjeline Instituta.

U provedbenom postupku utvrđeno je:

- da bi novoosnovani institut bio prva i jedina interdisciplinarna, institucionalno organizirana ustanova u Republici Hrvatskoj, čiji je znanstveni interes proučavanje područja antropologije kao medicinske, prirodne i društveno-humanističke znanosti;
- da ima utvrđen plan i program znanstvenoistraživačkog rada iz područja djelatnosti Instituta;
- da ima dovoljan broj znanstvenih radnika - istraživača potreban za znanstvenoistraživačku organizaciju;
- da ima pozitivno mišljenje Stručne komisije imenovane od strane Ministarstva znanosti, te drugih znanstvenoistraživačkih i nastavnih institucija u Hrvatskoj o potrebi i društvenoj opravdanosti osnivanja navedenog Instituta, pa je stoga valjalo donijeti ovo rješenje.

Ovim Rješenjem stavlja se van snage Rješenje broj: klasa: 640-02/92-01/08, ur.broj: 533-02-380-92-6, red.br. 1213 od 22. srpnja 1992. godine izdato od Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike.

Uputa o pravnom lijeku:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku.

Protiv ovog rješenja nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pri Upravnom sudu Hrvatske u roku od 30 dana od primitka ovog rješenja.

M I N I S T A R

 Prof. dr. Branko Jeren

O tome obavijest:

1. Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb
2. Sveučilište u Zagrebu
3. Arhiva i Registar, ovdje

Slika 15

Rješenje Ministarstva znanosti o upisu u Registar znanstvenoistraživačkih organizacija i jedinica znanstvenoistraživačke organizacije Instituta za antropologiju, Zagreb.

FILOZOFSKI FAKULTET Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, koji zastupa dekan, prof. dr. sc. Neven Budak (u daljnjem tekstu: Fakultet)

i
INSTITUT ZA ANTROPOLOGIJU, Zagreb, Amruševa 8, koji zastupa ravnatelj, prof. dr. sc. Pavao Rudan (u daljnjem tekstu: Institut)

zaključili su

S P O R A Z U M
O ZAJEDNIČKOM PROVOĐENJU
SVEUČILIŠNOG DODIPLOMSKOG STUDIJA ANTROPOLOGIJE

I.

Strane ovoga Sporazuma konstatiraju da je studij antropologije započeo školske godine 2000/2001., odnosno danom donošenja odluke Sveučilišta u Zagrebu i Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Fakultet i Institut sporazumni su da zajednički osnivaju i organiziraju dodiplomski dvopredmetni studij antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Nositelj studija je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a provodi ga Katedra za antropologiju u skladu s odredbama Statuta Fakulteta.

II.

Ovim Sporazumom Fakultet i Institut utvrđuju uvjete u vezi sa zajedničkim provođenjem sveučilišnog dodiplomskog studija antropologije za stjecanje stručnog naziva diplomirani antropolog.

III.

Fakultet i Institut zajednički osiguravaju sve potrebne kadrovske, prostorne i tehničke uvjete za odvijanje studija antropologije.

IV.

Fakultet i Institut sporazumni su da će se studij antropologije odvijati prema nastavnom planu i programu studija antropologije.

Nastavni plan donosi Fakultetsko vijeće Fakulteta na prijedlog Vijeća studija.

V.

Za provedbu nastavnog programa odgovorno je zajedničko Vijeće studija koje se sastoji od svih nastavnika i znanstvenika koji sudjeluju u ostvarenju nastavnog programa.

Sjednice Vijeća studija održavat će se najmanje dva puta semestralno.

Sjednicama Vijeća studija predsjedava predstojnik Katedre.

Odluke Vijeća studija izvršne su nakon što ih usvoji Fakultetsko vijeće Filozofskog fakulteta.

Slika 16

Ugovor o suradnji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Instituta za antropologiju (dana 17. rujna 2001. godine), dekan je bio Neven Budak. Time u akademskoj godini 2000./2001. počinje zajedničko provođenje sveučilišnog dodiplomskog studija antropologije na Sveučilištu u Zagrebu kao prvog kompletnog studija antropologije u Republici Hrvatskoj.

VI.

Strane ovog Sporazuma suglasne su da je matična ustanova Filozofski fakultet, koji je odgovoran za: izvedbu nastave, organizaciju ispitnih rokova, raspored polaganja ispita i uvjete za upis u višu godinu studija, a prema prijedlogu Vijeća studija.

Studenti se upisuju na Filozofski fakultet.

VII.

Nastava studija antropologije izvodi se na Filozofskom fakultetu, na Katedri za antropologiju.

Institut se obvezuje da će za potrebe održavanja nekih predavanja, seminara i vježbi za studij antropologije, te terensku nastavu, osigurati sve potrebne uvjete i da će se ta nastava odvijati u prostorijama Instituta.

VIII.

Ovaj Sporazum može se raskinuti u bilo koje vrijeme pod uvjetom da se ne dovede u pitanje završetak studija upisanih studenata.

IX.

Ovaj Sporazum sastavljen je u četiri (4) istovjeta primjerka od kojih svaka strana Sporazuma zadržava dva (2) primjerka.

Zagreb, 17. 09. 2001.

Broj: 01-456-3-01

INSTITUT ZA ANTROPOLOGIJU

Ravnatelj:

Prof. dr. sc. Zvonimir

FILOZOFSKI FAKULTET

Dekan:

Prof. dr. sc. Neven Budak

Slika 16

Ugovor o suradnji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Instituta za antropologiju (dana 17. rujna 2001. godine), dekan je bio Neven Budak. Time u akademskoj godini 2000./2001. počinje zajedničko provođenje sveučilišnog dodiplomskog studija antropologije na Sveučilištu u Zagrebu kao prvog kompletnog studija antropologije u Republici Hrvatskoj.

U zaključku ovog uvoda – **IZ RETROSPEKTIVE** – s pravom možemo reći: razvoj svake znanstvene discipline u nekoj sredini posljedica je niza individualnih i grupnih djelatnosti u okviru različitih znanstveno-educacijskih institucija, odnosno, različitih stručnih i znanstvenih područja. Ni razvoj antropologije u Hrvatskoj ne bi bio moguć bez takvog angažmana mnogih pojedinaca. Ovdje spominjemo samo one koji više nisu među nama, one čiji je rad u prošleme stoljeću u različitim znanstvenim disciplinama bio temeljem suvremene antropologije u Republici Hrvatskoj i čija imena stoga trebaju ostati zabilježena: Branimir Bratanić, Božidar Finka, Milovan Gavazzi, Zvonko Grgić, Branimir Gušić, Franjo Ivaniček, Branko Kesić, Mario Kovačević, Dragutin Gorjanović Kramberger, Aleksandra Sanja Lazarević, Zdravko Lorković, Mirko Malez, Milan Meštroy, Drago Perović, Georgina Pilarić, Vera Stein Erlich, Rudi Supek, Ante Šerčer, Petar Šimunović, Nikola Škreb, Andrija Štampar, Ante Vuletić, Boris Zarnik. Svi su oni svojim višegodišnjim znanstvenim i nastavnim radom doprinijeli uz nas, današnje članove **Hrvatskog antropološkog društva, Instituta za antropologiju i Znanstvenog vijeća za antropologijska istraživanja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti** pojmovnoj sintezi hrvatske antropologije. Stoga ovu knjigu posvećujemo i njima.

Literatura

Abstracts of the 12th International Congress of the Anthropological and Ethnological Sciences. (1988). *Collegium Antropologicum*, 12 (S2), i-vi.

Déclaration commune sur la science – Science et confiance, Paris, 27 septembre 2016 / Zajednička deklaracija o znanosti, Paris, 27. rujna 2016. – povodom proslave 350. obljetnice Francuske akademije znanosti, koju su uz predstavnike brojnih akademija znanosti iz svijeta potpisali u ime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti predsjednik akademik Zvonko Kusić i glavni tajnik akademik Pavao Rudan (http://www.academie-sciences.fr/pdf/communiquel/science_confiance_2016.pdf)

Deset godina Instituta za antropologiju (10. veljače 1992. – 10. veljače 2001.) (2002). P. Rudan, N. Novokmet, T. Škarić-Jurić, T. Janović (ur.), Zagreb: Hrvatsko antropološko društvo, Institut za antropologiju.

Krleža, M. (1988). *Zapisi i eseji*, Sarajevo: Oslobođenje.

Rudan P. (1973). O nekim problemima suvremene biološke antropologije. *Liječnički vjesnik*. 95, 59-61.